

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus, ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. An gratia habitualis sit forma entitativè supernaturalis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

creaturis quas diligit in ordine ad bonum naturale: Sic autem istis provider, ut non solum moveat eas ad actus naturales, sed etiam ipsis largiatur formas, & virtutes quasdam, seu qualitates fixas & permanentes, quæ sunt principia actuum, ut secundum seipsas inclinentur ad huiusmodi motus; ut patet in lapide, cui dedit gravitatem, ut connaturaliter moveatur ad centrum; & in igne, cui levitatem indidit, ut connaturaliter ferretur ad locum sursum: Ergo multo magis debet infundere aliquas formas, sive virtutes & qualitates supernaturales, permanentes ac fixas, illis quos movet ad finem supernaturalem, per quos promptè & suaviter ab ipso moveantur ad bonum æternum consequendum.

23. Obijcies primò contra primam partem conclusionis: Si gratia sanctificans poneretur in prædicamento qualitatis, esset imperfectior & ignobilior quâlibet substantiâ creatâ: Sed hoc dici nequit, ut infra patebit: Ergo nec illud. Sequela Majoris videtur manifesta; cum enim quælibet qualitas sit modus quidam substantiæ, totum qualitatis genus est imperfectius simpliciter toto genere substantiæ: Ergo si gratia sanctificans ponatur in prædicamento qualitatis, erit essentialiter imperfectior quâcumque substantiâ.

24. Respondeo negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem dicendum, quod licet totum qualitatis genus, præcisè secundum rationem genericam, & secundum ea quæ habet ex suo gradu, sit imperfectius genere substantiæ, totum tamen qualitatis genus, prout contractum per differentias, & ad varias species diffusum, est perfectius genere substantiæ, secundum aliquam partem, sub qua gratia ipsa continetur. Neque hoc est peculiare in hoc genere: multa enim alia reperiuntur, quæ ex ratione generica, cum præcisione sumpta, sunt perfectiora aliis, à quibus tamen ex ratione specifica exceduntur. Nam amor Dei super omnia, qui habetur hic in via, præstat ejus cognitioni quæ habetur per fidem, secundum rationem specificam, cum tamen ab ea excedatur secundum rationem genericam intellectio. Item omne corpus vivens, ex ratione viventis, est perfectius quolibet corpore cælesti, & tamen quodlibet corpus cæleste ex ratione generica corporis incorruptibilis, excedit omne corpus vivum, utpote ex sua natura corruptibile.

25. Obijcies secundò contra secundam partem: Habitus est qualitas habens esse fixum & permanentem in subiecto, & ab eo difficilè mobilis: Atqui gratia sanctificans non habet esse fixum & permanentem in anima, sed facilè ab ea expellitur, cum per unicum peccatum mortale amittatur: Ergo non est habitus, sed dispositio.

26. Respondet D. Thomas quæst. 27. de verit. art. 1. ad 9. *Quod quamvis per unum actum peccati mortalis gratia amittatur, non tamen facile gratia amittitur, quia habenti gratiam non est facile illum actum exercere, propter inclinationem in contrarium, sicut Philosophus dicit in 5. Ethic. quod iusto difficile est operari injusta.* Adde quod, licet gratia hic in statu viæ per accidens sit variabilis, & facilè mobilis à subiecto, ob imperfectam ejus participationem, & quia non est in suo statu connaturali; per se tamen, & ex natura sua, petiit diu in subiecto manere, & difficilè ab eo avelli, quia per se habet causas firmas & stables: unde in patria, ubi erit in suo statu connaturali, erit omnino incorruptibilis & inamissibilis, nec men-

A furabitur tempore, aut ævo, sed æternitate participata.

ARTICVLVS III.

An gratia habitualis sit forma entitativè supernaturalis?

HVjus quæstionis resolutio haberi nequit, nec demonstrari supernaturalitas gratiæ sanctificantis, nisi priùs declaretur in quo consistat essentia, seu ratio formalis supernaturalitatis: quæ difficultas adeò obscura & involuta est, ut Theologorum ingenia non parùm torqueat, eosque in varios dicendi modos abire compellat.

Primus est Scoti quæst. 1. prologi, & in 4. dist. 10. quæst. 8. ubi docet supernaturalitatem esse conditionem accidentariam entis creati: ex eo enim solum putat aliquid dici supernaturale, quòd producitur à causa agente supra regulas naturæ, sive supra modum quo ex sua natura exigitur produci.

Sed hæc sententia communiter rejicitur: Tum quia non distinguit inter supernaturale intrinsecè, sive quoad entitatem, & extrinsecè, sive quoad modum; contra communem Theologorum consensum, admittentium entia supernaturalia intrinsecè & entitativè; imò & contra fidem, eadem etiam astruentem: Tum etiam, quia actus fidei, contritionis, & dilectionis, non fiunt præter regulas & modos quibus exigitur ex sua natura produci, & ipsa gratia sanctificans, dum infunditur à solo Deo, producitur juxta modum quem ex natura sua postulat; & tamen hæc quoad suam entitatem supernaturalia sunt; è contra verò visus cæcò nato restitutus, est quoad suam entitatem naturalis, & tamen præter regulas communes naturæ producitur.

Secundus dicendi modus, præcedenti affinis, est Abulensis 2. Regum 24. quæst. 28. ponentis supernaturalitatem entis creati in habitudine ad solum Deum ut causam, ita ut res illæ supernaturales dicantur, quæ à solo Deo producuntur; naturales verò, quæ à creaturis possunt produci.

Sed hæc etiam opinio probabilitate caret: quia Angeli, cæli, imò & materia prima, omnium entium imperfectissima, solum Deum ut causam respiciunt, & tamen sunt entia naturalia: è contra verò actus fidei & charitatis sunt supernaturales, & tamen producuntur ab homine, & non à solo Deo: Ergo supernaturalitas non consistit in habitudine ad solum Deum ut causam.

Tertia opinio docet ens naturale distingui à supernaturali essentialiter, per hoc quod istud dicitur habitudinem ad Deum ut unum & trinum, tanquam ad causam efficientem & finalem; illud verò respicit Deum, solum ut est in se unus in natura, non verò ut est trinus in personis.

Sed hic etiam modus dicendi, relatus à Joanne Vincentio Asturicensi, relect. de gratia Christi quæst. 1. folio 11. à veritate aberrat. Et potest impugnari, primò quia nullum ens creatum, etiam supernaturale, respicit Deum formaliter ut trinum, tanquam causam efficientem & finalem: Deus enim habet rationem primi principij & ultimi finis, in quantum est omnipotens, & summum bonum; omnipotentia verò, & bonitas, cum sint attributa absoluta, conveniunt Deo ut uni, & ut præintellecto relationibus & personis; unde relationes, quibus Deus ut trinus constitui-

Disp. 3.
art. 5.

rur, non sunt operativa ad extra, & nullam habent bonitatem & perfectionem, præter eam quam accipiunt à divina essentia, in ipsis transcendentaliter inclusa, ut in Tractatu de Trinitate ostendimus.

Secundò impugnatur: Deum esse supernaturalem, est ipsum esse supra omnem naturam creatam & creabilem: Sed Deus ut unus, & præintellectus Trinitati, est supra omnem naturam creatam & creabilem, cum sit ens à se, infinitus, & actus purissimus, quæ perfectiones nulli possunt convenire creaturæ: Ergo Deus ut unus, & ut præintellectus Trinitati, est supernaturalis.

Confirmatur: Si per impossibile Deus non esset trinus, non posset videri ab intellectu creato, nisi ejus essentia concurrente in ratione speciei, & per virtutem supernaturalem elevantem, ut convincunt omnia argumenta, quibus in Tractatu de visione beata ostendimus Deum, ut de facto est in se Unus & Trinus, videri non posse sine lumine gloriæ, & essentia divina in ratione speciei concurrente: Ergo Deus ut unus, & ut præintellectus Trinitati, est supernaturalis. Unde cum supernaturalitas entis creati sit quædam participatio, & veluti expressio divinæ supernaturalitatis, in habitudine ad Deum, ut Trinum, non potest formaliter consistere. Quare.

30. Multi ex Recentioribus volunt eam sitam esse in habitudine ad Deum, prout non est cognoscibilis ex creaturis. Alij in hoc quod nulli creaturæ potest esse connaturale. Ita Cajetanus 1. p. qu. 12. quem sequitur ibidem Nazarius. Verùm hi modi dicendi explicant magis quid non sit supernaturalitas, quàm quid sit; sicut & ille quo asseritur ens supernaturale esse illud, quod à nulla creatura, propriâ virtute, nec à Deo ut authore naturæ, produci potest. His ergo, & similibus modis explicandi supernaturalitatem relictis, ut clarè veritas aperiat.

31. Notandum primò: quod cum supernaturalitas entis creati sit (ut supra dicebamus) quædam participatio & veluti expressio divinæ supernaturalitatis, hac ignoratâ, non potest plenè intelligi quid illa sit: quare priùs investigandum est, quid sit in Deo supernaturalitas, ut inde postea declaretur, quid illa sit in creaturis. Unde

32. Notandum secundò, Deum esse supernaturalem, non esse aliud, quàm ipsum esse elevatum supra totam naturam creatam & creabilem, quoad omnia quæ in natura creata & creabili reperiuntur: sicut enim cœli & Angeli sunt supernaturales secundùm quid, quia illi elevantur in suo esse supra omnem naturam sublunarem & corruptibilem, isti verò etiam supra totam naturam corpoream: ita Deus ex eo dici debet supernaturalis simpliciter, quòd elevatur supra totam naturam creatam & creabilem, quoad ea quæ ex se habet: Non excedit autem Deus naturam creatam & creabilem in esse, vivere, aut intelligere præcisè; quia hæc omnia dispersa reperiuntur in creaturis, sed in modo quodam ista habendi, scilicet sine admixtione ullius potentialitatis & imperfectionis. Quare Deum esse supernaturalem, propriè & formaliter, non est aliud, quàm ipsum esse totam essendi plenitudinem, ac proinde ipsum esse irreceptum, & per se subsistens, actum purum, infinitum &c. hæc enim nulli creaturæ communicari possunt; cum repugnet ipsum esse per se subsistens & irreceptum communicari, ut demonstratur in Tractatu de attributis, cum agitur de unitate Dei. Unde quamvis Trinitas personarum

A in una simplici essentia eminentiam importet, creaturæ limitationi repugnarem, in ea tamen licet supernaturali, non est sita per se primò Dei supernaturalitas, sed in alia jam descripta eminentia, seu in modo habendi omnes gradus essendi, ex quo veluti ex ratione à priori, nostro modo intelligendi, oritur Trinitas Personarum in una simplici essentia: Naturæ enim Divinæ fecunditas ad intra per actiones immanentes intellectus & voluntatis, provenit ex omnimoda illa essendi plenitudine, & infinitate Dei, ut docetur in Tractatu de Trinitate.

Hinc sequitur supernaturalitatem creatam, quæ (ut supra dicebamus) est veluti quædam imago & expressio increatæ, consistere in participatione earum perfectionum, quæ sunt propriæ Deo, in quantum est elevatus supra totam naturam creatam & creabilem, & quæ illi conveniunt, quatenus est ens à se, & ipsum esse irreceptum & illimitatum, habetque totam essendi plenitudinem. Quod ut magis declaratur:

33. Tertiò obliervandum est, Deum, in quantum est ens à se, & plenitudo essendi, habere duo genera perfectionum: quædam enim sunt quæ non possunt communicari ad extra, secundùm eam rationem formalem quâ Deo insunt; quia oportet et quod communicaretur tota essendi plenitudo, quod est impossibile. Hujusmodi autem sunt, esse à se, esse actum purum, esse simpliciter infinitum, esse Trinum in Personis cum una essentia, esse omnino simplicem, esse essentialiter intelligentem in actu secundo, esse simul objectum, speciem, verbum, & intellectiorem, absque reali distinctione; hæc enim & similia non possunt formaliter reperiri, nisi in eo qui habet totam essendi plenitudinem. Aliæ verò sunt perfectiones, quæ possunt ad extra communicari, secundùm illam rationem quâ sunt Deo propriæ, diminutè tamen & inadæquatè. Hujusmodi autem sunt, respicere ipsum Deum tanquam objectum connaturale, cognoscendo & amando, & tanquam finem connaturalem: hoc enim, quamvis non possit in creaturis reperiri in eo gradu perfectionis quo Deo convenit, quia Deus respicit seipsum tanquam objectum connaturale, modo infinito, & se omnino adæquando & comprehendendo, quod nulli creaturæ ob limitationem competere potest; conferri tamen potest creaturæ, ut respiciat Deum prout in se est, per actus cognitionis & amoris, tanquam finem & objectum aliquo modo connaturale. Et hoc est propriè participare id quod est proprium Deo: Nam participare aliquid, est partem illius capere, & partem relinquere; ex eo verò quod creaturæ communicatur respicitur Deum ut est in se, tanquam objectum & finem connaturalem, modo tamen finito & limitato, partem capit illius quod est Deo proprium, tendentiam scilicet connaturalem in divinam essentiam, & bonitatem increatam; & partem relinquit, modum scilicet infinitatis, illimitationis, & comprehensionis, quo Deus seipsum cognoscit & amat.

D Ex his facile demonstrari potest, gratiam sanctificantem esse formam entitativè supernaturalem. Nam supernaturalitas creata consistit essentialiter in habitudine mediata vel immediata ad Deum ut est in se, tanquam ad objectum specificativum, & finem connaturalem: Atqui gratia sanctificans talem habitudinem importat: Ergo est entitativè supernaturalis. Major patet ex principiis jam statutis: Minor etiam manifesta est. Gratia enim sanctificans est radix cognoscendi & amandi

35. Ex his facile demonstrari potest, gratiam sanctificantem esse formam entitativè supernaturalem. Nam supernaturalitas creata consistit essentialiter in habitudine mediata vel immediata ad Deum ut est in se, tanquam ad objectum specificativum, & finem connaturalem: Atqui gratia sanctificans talem habitudinem importat: Ergo est entitativè supernaturalis. Major patet ex principiis jam statutis: Minor etiam manifesta est. Gratia enim sanctificans est radix cognoscendi & amandi

ificativum respiciunt: Ergo mediâte saltem (mediantibus scilicet virtutibus, quæ ab ipsa emanant, ut proprietates ab essentia) dicitur habitudinem ad Deum ut est in se, tanquam in objectum specificativum, & finem connaturalem.

35. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Cùm gratia sanctificans sit participatio naturæ divinæ, in quantum natura est, ut dicitur articulo sequenti, & natura divina, in quantum hujusmodi, sit formalissimè actualis intellectio sui, & quasi à se specificetur, dicaturque formaliter eminenter habitudinem ad seipsam, ut clarè & perfectè cognoscibilem, & ratione talis esse eminentis ita se respicientis, sit virtualiter radix attributorum, respicientium etiam per se primò Deum ut est in se, tanquam objectum omnino connaturale, oportet necessariò quod gratia habeat de illo esse eminenti naturæ divinæ, quod ab ipsa specificetur; non quòd eam immediatè respiciat tanquam objectum specificativum, cùm gratia non sit immediatè operativa, sed quòd per modum radicis virtualiter fundet principia attingendi Deum ut est in se, per actus cognitionis & amoris; ex hoc enim habet respicere mediâte essentiam divinam, tanquam objectum à quo specificatur, quamvis eam immediatè per seipsam non attingat.

36. Confirmatur secundò: Virtutes Theologicæ, respiciendo Deum ut in se est tanquam proprium specificativum, participant intrinsecè aliquam perfectionem illius, excedentem omnes vires naturæ creatæ & creabilis: v. g. charitas fertur in Deum ut est summum bonum, participando ab illo majorem inclinationem in suum objectum, quam sit possibilis omni creaturæ, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 23. art. 2. similiter fides, respiciendo Deum ut est prima veritas, participat ab illo majorem certitudinem, quam sit possibilis per naturam; unde quilibet fidelis est paratus negare omnem evidentiam naturalem, potius quam fidem: idem proportionaliter reperitur in aliis virtutibus: Ergo pariter gratia sanctificans, quæ est illarum radix, & à qua emanant, ut proprietates ab essentia, participat aliquam perfectionem Deo propriam, ac excedentem perfectiones totius naturæ creatæ & creabilis, subindeque est intrinsecè & quoad entitatem supernaturalis. Consequentia patet: quia debet esse proportio gradûs inter habitus & proprium ac connaturale principium illorum.

37. Confirmatur tertio: Si gratia sanctificans esset solum supernaturalis quantum ad modum, non esset magis supernaturalis, quam visio miraculosè restituta cæco nato, quæ dicitur supernaturalis quantum ad modum, quia modo supernaturali & extraordinario producitur: Sed hoc videtur plusquam absurdum, cùm gratia sanctificans sit principium & radix meriti vitæ æternæ, & semen gloriæ & visionis beatificæ, juxta illud Apostoli, *Gratia Dei vita æterna*: Ergo est supernaturalis entitativè, & quoad substantiam.

38. Objicies primò: Supernaturalitas creata non consistit essentialiter in habitudine ad Deum ut est in se: Ergo ruit præcipuum fundamentum nostræ sententiæ. Consequentia patet ex suprâ dictis. Antecedens probatur primò: quia donum scientiæ est ordinis supernaturalis, & tamen teste D. Thomâ 2. 2. quæst. 9. art. 2. in corp. & ad 3. tendit ad Deum per creaturas, subindeque non respicit illum ut est in se. Secundò probatur: quia virtutes morales infusæ sunt supernaturales, & tamen non tendunt ad Deum ut objectum specifi-

Tom. I V.

A cativum & connaturale; cùm hoc sit proprium virtutum theologicarum, & donorum: Ergo supernaturalitas creata non consistit essentialiter in habitudine ad Deum ut est in se.

Respondeo negando Antecedens, Ad cuius primam probationem dico, donum scientiæ non ita in Dei cognitionem ex creaturis procedere; quin totus ille processus innitatur formaliter divino testimonio, quod est ratio formalis objecti fidei: dona enim Spiritus Sancti innituntur virtutibus theologicis, & ideo tendunt in Deum ut est in se, tanquam in objectum specificativum. Ad secundam probationem dicendum, quod quamvis virtutes morales infusæ non respiciant immediatè Deum tanquam finem connaturalem, mediâte tamen in ipsum tendunt, quatenus respiciunt immediatè objectum ut regulatum per prudentiam infusam, quæ mediante fide & charitate attingit Deum ut est in seipso.

B Objicies secundò: Gratia sanctificans non est habitus operativus: Ergo non potest Deum ut est in se attingere per modum objecti specificativi, aut finis connaturalis; subindeque nec esse entitativè supernaturalis, si supernaturalitas consistat in habitudine & tendentia in Deum ut est in se, tanquam in objectum specificativum, aut finem connaturalem.

C Respondeo quod licet gratia sanctificans non sit habitus proximè & immediatè activus, est tamen habitus operativus remotè & radicaliter, quia ab ipsa emanant virtutes infusæ, & dona Spiritus Sancti, quæ sunt principia proxima & immediata operandi in ordine supernaturali: unde est principium radicale attingendi Deum ut est in se, per modum objecti specificativi, & finis connaturalis, quod sufficit ut sit entitativè supernaturalis; supernaturalitas enim creata, ut suprâ diximus, consistit in habitudine mediata vel immediata ad Deum, ut objectum specificativum, aut finem connaturalem. Quare non solum gratia sanctificans, sed etiam auxilia, quibus ad illam disponimur & ad actus supernaturales movemur, sunt intrinsecè & entitativè supernaturalia; quia mediâte saltem tendunt in Deum ut est in se, tanquam in finem ultimum connaturalem, ex eo quod sunt principia actuum, qui ad Deum ut est in se immediatè terminantur.

ARTICVLVS IV.

Utrum gratia sanctificans sit participatio physica & formalis divinæ naturæ, etiam formaliter & reduplicativè ut infinita est?

E Atentur omnes Theologi, gratiam sanctificantem esse aliquam naturæ divinæ participationem, id enim manifestè patet ex variis Scripturæ testimoniis, præsertim ex illo Psalmi 81. *Ego dixi, dii estis, & filij Excelsi omnes*, quod D. Augustinus ita interpretatur: *Manifestum est quia homines dicit Deos, ex gratia sua deificatos, non de substantia sua natos: ille enim justificat, qui per semetipsum non ex alio justus est, & ille deificat, qui per seipsum non alterius participatione Deus est; qui autem justificat, ipse deificat, quia justificando filios Dei facit, dedit enim eis potestatem filios Dei fieri: si filij Dei facti sumus, & dii facti sumus; sed hoc gratia est adoptantis, non naturæ generantis.* Solum ergo difficultas est in modo explicandi talem divinæ naturæ participationem: quidam volunt eam non esse physicam, sed

M